

Nota voor burgemeester en wethouders

Team
DEV-BLD

Onderwerp

Regionale energiestrategie

1- Notagegegevens

Notanummer 2018-001853

Datum 01-11-2018

Programma:

04 Milieu

Portefeuillehouder Weth. Verhaar

2- Bestuursorgaan

B & W 13-11-2018

Raad --

Burgemeester --

College van B & W

- Burgemeester - Weth. Kolkman

- Weth. Grijzen - Weth. Rorink

- Weth. Verhaar - Weth. Walder

Besluitenlijst	d.d.	d.d.	d.d.
☐ Akkoordstukken	--	☒ Openbaar	13-11-2018
		☐ Besloten	--

Routing	d.d.	par.
Programmamanager	07-11-2018	☐ adj.secr. --
Portefeuillehouder	07-11-2018	☒ gem.secr. 08-11-2018
BIS Openbaar		
Status	Definitief 2018-11-15	

Bijlagen

Hoofdpijnen regionale energiestrategie uit Klimaatakkoord

Brief G40 aan parlement mbt bekostiging energietransitie

Brief VNG aan gemeenten mbt inzet lokale overheid in Klimaatopgave

B & W d.d.: 13-11-2018

Besloten wordt:

- 1 kennis te nemen van het voornemen van het kabinet om via regionale energie strategieën gemeenten te verplichten voor eind 2019 invulling te geven aan de doelstelling van 49% CO2 reductie in 2030;
- 2 in te stemmen met deelname aan de RES samen met de provincie Overijssel en de gemeenten in West-Overijssel;
- 3 de raadsmededeling vast te stellen;
- 4 de stukken aan bieden aan de raad;
- 5 de nota en het besluit openbaar te maken.

Financiële aspecten:

Financiële gevolgen voor de gemeente?

Nee

Begrotingswijziging

Nee

Voorstel openbaarmaking conform Wet Openbaarheid Bestuur (Wob)

De nota en het besluit openbaar te maken

De nota en het besluit openbaar te maken vergezeld van bijgaand persbericht

De nota en het besluit openbaar te maken nadat

De nota en het besluit openbaar te maken, behalve...

Het besluit openbaar te maken, maar niet de nota, gelet op artikel:

De nota en het besluit niet openbaar te maken, gelet op artikel:

Kennisgeving/ Bekendmaking Awb

Kennisgeving (publicatie) conform Awb
Bekendmaking conform Awb

Nee
Nee

ADVIESRADEN:

Moet een van de adviesraden gehoord worden of op de hoogte gesteld?

Nee

Toelichting

Inleiding

Achtergrond

In nationaal verband wordt momenteel onderhandeld over het Klimaatakkoord, dat eind 2018 ondertekend moet worden door een groot aantal partijen, inclusief de rijksoverheid en de decentrale overheden via hun koepelorganisaties. De hoofdlijnen van het Klimaatakkoord zijn voor de zomer opgesteld en aan het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) aangeleverd om te bepalen of de nationaal vastgestelde doelstellingen bereikt kunnen worden. In het najaar worden de onderhandelingen afgerond. De decentrale overheden (koepels VNG, IPO en UvW) hebben aangeboden, als onderdeel van het klimaatakkoord, om via Regionale Energiestrategieën (RES) de nationale opgave voor de Gebouwde Omgeving (met name de warmtetransitie) en de opwek van hernieuwbare energie op land te organiseren.

Deze nota heeft als doel raad en college te informeren over de actualiteit van dit element van het Klimaatakkoord en het daaruit voortvloeiende proces.

De klimaataanpak is regionaal. De gemeenten zijn in 30 regio's ingedeeld. Het is de bedoeling dat de regio komt tot een gezamenlijke invulling van de beoogde bijdrage aan de nationale klimaatopgave en ook als regio dit aanbod aanlevert aan de rijksoverheid. In juni 2019 wordt getoetst of de regio's gezamenlijk de nationale doelstellingen halen, of dat er nog een opgave resteert. De eventuele restopgave wordt, met een nog te ontwikkelen verdeelsystematiek, vertaald naar additionele opgaves voor regio's. Regio's die een additionele opgave krijgen, dienen deze te verwerken in hun RES. In december 2019 moet iedere regio zijn RES finaal opleveren. Eind 2018 moeten de regio's worden voorgedragen aan het Rijk. In Overijssel wordt voorgesteld te werken met 2 regio's, namelijk Twente en West-Overijssel.

De RES kent de volgende functies:

- Aanbod Regio; wat kan de Regio bijdragen aan de nationale doelen, met name als het gaat om hernieuwbare energie.
- Inzicht: in de mogelijkheden voor regionale opwek en besparing, voorgestelde keuzen hierin en een beoogde verdeling van de bronnen (warmte) en de consequenties voor de energie-infrastructuur.
- Bouwsteen voor Omgevingsvisie van gemeenten, provincie en Rijk.

Procesvoorstel RES West-Overijssel

Er is, op basis van de besluitvorming in het bestuurlijk platform van 1 oktober 2018, een kernteam gevormd door een aantal gemeenten uit West-Overijssel en de provincie, ondersteund door een onafhankelijk procesbegeleider. Dit kernteam zal voorstellen doen voor een concept startnotitie en een procesvoorstel over hoe gezamenlijk te komen tot een RES West-Overijssel. De planning is:

- januari 2019 startnotitie in GS en B&W van de gemeenten
- medio 2019 eerste versie RES gereed ter beoordeling van Rijk
- eind 2019 RES definitief al of niet met interventie van de rijksoverheid
- eind 2019 RES ter vaststelling voorgelegd aan de gemeenteraden

Relatie met het Energieplan

In het bestuursakkoord is afgesproken dat medio 2019 een energieplan wordt opgesteld waarin de doelstelling "Deventer energieneutraal 2030" concreet wordt gemaakt. In grote lijnen is de opgave, de ruimtelijke impact van de voorliggende keuzen aan energiebronnen en de bestuurlijke afwegingen daarbij gelijk aan de inzet van Deventer in de RES.

Bij het voorgaande is een aantal kanttekeningen te maken:

- We gaan uit van de veronderstelling dat er in december een akkoord gegeven wordt op het Klimaatakkoord. Er wordt nu reeds gesproken over april als ondertekeningsmaand. Daarmee gaan alle data ook vier maanden schuiven.
- Formeel kan het College besluiten hier niet mee in te stemmen en niet in regionaal verband samen te werken. Maar daarmee wordt de opdracht van het Rijk om de opgave tot 2030 in te vullen niet van Deventer weggenomen.
- Wij werken ook samen in de Cleantechregio vwb de uitvoering tzt van de energiematregelen. Omdat we voor het opstellen van de RES samenwerken met gemeenten in West-Overijssel, vraagt dit voor provincie en Cleantechregio om coördinatie afspraken.
- Er is een nauwe samenwerking nodig en wenselijk met het proces van de Omgevingsvisie.
- In het concept-klimaatakkoord is aangegeven dat de helft van de energieopwekprojecten uit lokale initiatieven dient te bestaan. Dit is een mooie kans dit in Deventer van de grond te krijgen.

Beoogd resultaat

Voor eind 2019 opstellen van een regionale energiestrategie voor West-Overijssel waarin de opgave van Deventer volledig is verwerkt.

Kader

- Begrotingsprogramma 4 (milieu en duurzaamheid)
- Concept Klimaatakkoord (juli 2018)

Argumenten voor en tegen

Argumenten voor:

- Het is een verplichting vanuit het Rijk aan gemeenten om aan te sluiten bij een regio. West-Overijssel is vanuit ruimtelijk en bestuurlijk kader en samenwerkingsafspraken de meest logische regio om aan te sluiten. In de uitvoering en bestuurlijk blijven we uiteraard ook samenwerken in de Cleantechregio.
- De opgave is zo groot dat het alleen in gezamenlijkheid gerealiseerd kan worden. Kennis, kunde, en ervaringen moeten gedeeld worden. Energiesystemen en netwerken houden niet op bij de grenzen. Voorts biedt regionale samenwerking de mogelijkheid om binnen de regio afspraken tussen gemeenten te maken over inzet van energiebronnen. De regio wordt afgerekend op het totaal van West-Overijssel.

Een tegenargument is dat een dergelijke aanpak zal leiden tot een grotere capaciteitsvraag. Bij niet deelnemen aan de regionale samenwerking, vraagt de (landelijke) opgave desondanks om invulling van de CO2 doelstelling.

Extern draagvlak (partners)

De samenwerking op regionaal niveau zorgt voor een sterkere relatie en samenwerking in de energie-opgave tussen de provincie Overijssel en de gemeenten West-Overijssel.

Voor het opstellen van de RES en het Energieplan werken we op lokaal niveau samen met onze partners, waaronder corporaties, netwerkbedrijf Enexis en lokale initiatiefnemers, etc.

Financiële consequenties

Het proces tot aan de startnotitie (tot eind 2018) vraagt extra inzet waar binnen de begroting (programma 4) in is voorzien. De procesbegeleiding wordt door de provincie Overijssel bekostigd.

Bij de daadwerkelijke opstelling van de RES (na januari 2019) is een flinke inzet aan ambtelijke capaciteit vanuit milieu/duurzaamheid en vanuit ruimtelijke ontwikkeling nodig. Bij de tzt aan te bieden startnotitie zal dit nader onderbouwd worden. Daarbij zal zoveel mogelijk bij bestaande processen worden aangesloten.

In dit verband melden wij dat er al enige tijd discussie tussen de gemeenten (VNG) en de rijksoverheid loopt

over de noodzaak extra rijksmiddelen ter beschikking te stellen voor de hogere formatieve inzet voor de energietransitie. We voegen als bijlage de recente brief van de G-40 en de VNG. Dit is nu nog niet landelijk geregeld. Daarom zullen wij zelf een invulling dienen te geven aan die capaciteitsinzet vanaf januari 2019.

Aanpak/uitvoering

Uitvoering zoals hiervoor beschreven.

Na bekrachtiging middels het onderhavige collegebesluit van het voornemen om in te stemmen met procesvoorstel RES West-Overijssel wordt gestart met de uitvoering van het proces. Dat is het opstellen van een (regionale) startnotitie. De concept startnotitie zal in november in een bestuurlijk platform worden besproken en als concept worden vastgesteld. Deze concept startnotitie zal in december aangeboden worden aan de Colleges van B&W en aan GS met het voorstel de startnotitie ter besluitvorming voor te leggen aan de gemeenteraden resp. de Provinciale Staten.

Als bijlage voegen wij ter informatie nog toe de landelijke richtlijn regionale energiestrategieën.

RAADSMEDEDELING

Onderwerp	Regionale energiestrategie		
Mededelingennr	2018-001853	Portef.houder	Weth. Verhaar
Team	DEV-BLD	BenW-besluit d.d.:	13 november 2018

1. Inleiding: waarom deze mededeling

De raad wordt geïnformeerd over het proces van de Regionale Energie Strategie (RES) op basis van het op te stellen Klimaatakkoord en de daarin op te nemen (nog door het parlement vast te stellen) taakstelling van 49 % CO2 reductie in 2030. En voorts de raad te informeren over de verplichting die het Rijk aan gemeenten oplegt om deel te nemen aan de RES en een keuze te maken voor een regionale indeling.

2. Kader

- Begrotingsprogramma 4 (milieu en duurzaamheid)
- Concept Klimaatakkoord (juli 2018)

3. Kern van de boodschap

De raad wordt geïnformeerd over het proces van de Regionale Energie Strategie (RES) op basis van het op te stellen Klimaatakkoord en de daarin op te nemen (nog door het parlement vast te stellen) taakstelling van 49 % CO2 reductie in 2030. En voorts de raad te informeren over de verplichting die het Rijk aan gemeenten oplegt om deel te nemen aan de RES en een keuze te maken voor een regionale indeling.

De raad wordt geïnformeerd over de keuze voor aansluiting bij de provincie Overijssel en de gemeenten in West-Overijssel voor het opstellen van de startnotitie met als doel om gezamenlijk te komen tot een RES eind 2019 (onder voorbehoud van nationale en regionale verschuivingen in de planning). Voor de daadwerkelijke realisatie van de in de RES op te nemen taakstelling werken wij samen in de Cleantechregio.

In het College akkoord is afgesproken dat medio 2019 het Energieplan "Deventer energieneutraal 2030" aan de Raad wordt aangeboden. In grote lijnen is de opgave, de ruimtelijke impact van de voorliggende keuzen aan energiebronnen en de bestuurlijke afwegingen daarbij gelijk aan de inzet van Deventer in de RES. Daarom zullen deze processen ook synchroon lopen. Wij zorgen bij de RES voor een maximale samenloop en aansluiting op het op te stellen Energieplan, waar de raad ook bij betrokken wordt. Daarmee wordt ook aangesloten op het proces van de Omgevingsvisie. Tevens wordt getracht hierdoor maximale efficiency van inzet van personeel te bereiken.

4. Nadere toelichting

Achtergrond

In nationaal verband wordt momenteel onderhandeld over het Klimaatakkoord, dat eind 2018 ondertekend moet worden door een groot aantal partijen, inclusief de rijksoverheid en de decentrale overheden via hun koepelorganisaties. De hoofdlijnen van het Klimaatakkoord zijn voor de zomer opgesteld en aan het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) aangeleverd om te bepalen of de nationaal vastgestelde doelstellingen bereikt kunnen worden. In het najaar worden de onderhandelingen afgerond. De decentrale overheden (koepels VNG, IPO en UvW) hebben aangeboden, als onderdeel van het klimaatakkoord, om via Regionale Energiestrategieën (RES) de nationale opgave voor de Gebouwde Omgeving (met name de warmtetransitie) en de opwek van hernieuwbare energie op land te organiseren.

Deze nota heeft als doel raad en college te informeren over de actualiteit van dit element van het Klimaatakkoord en het daaruit voortvloeiende proces.

De klimaataanpak is regionaal. De gemeenten zijn in 30 regio's ingedeeld. Het is de bedoeling dat de regio komt tot een gezamenlijke invulling van de beoogde bijdrage aan de nationale klimaatopgave en ook als regio dit aanbod aanlevert aan de rijksoverheid. In juni 2019 wordt getoetst of de regio's gezamenlijk de nationale doelstellingen halen, of dat er nog een opgave resteert. De eventuele restopgave wordt, met een nog te ontwikkelen verdeelsystematiek, vertaald naar additionele opgaves voor regio's. Regio's die een additionele opgave krijgen, dienen deze te verwerken in hun RES. In december 2019 moet iedere regio zijn RES finaal opleveren. Eind 2018 moeten de regio's worden voorgedragen aan het Rijk. In Overijssel wordt voorgesteld te werken met 2 regio's, namelijk Twente en West-Overijssel.

De RES kent de volgende functies:

- Aanbod Regio; wat kan de Regio bijdragen aan de nationale doelen, met name als het gaat om hernieuwbare energie.
- Inzicht: in de mogelijkheden voor regionale opwek en besparing, voorgestelde keuzen hierin en een beoogde verdeling van de bronnen (warmte) en de consequenties voor de energie-infrastructuur.
- Bouwsteen voor Omgevingsvisie van gemeenten, provincie en Rijk.

Procesvoorstel RES West-Overijssel

Er is, op basis van de besluitvorming in het bestuurlijk platform van 1 oktober 2018, een kernteam gevormd door een aantal gemeenten uit West-Overijssel en de provincie, ondersteund door een onafhankelijk procesbegeleider. Dit kernteam zal voorstellen doen voor een concept startnotitie en een procesvoorstel over hoe gezamenlijk te komen tot een RES West-Overijssel.

De planning is:

- januari 2019 startnotitie in GS en B&W van de gemeenten
- medio 2019 eerste versie RES gereed ter beoordeling van Rijk
- eind 2019 RES definitief al of niet met interventie van de rijksoverheid
- eind 2019 RES ter vaststelling voorgelegd aan de gemeenteraden

Relatie met het Energieplan

In het bestuursakkoord is afgesproken dat medio 2019 een energieplan wordt opgesteld waarin de doelstelling "Deventer energieneutraal 2030" concreet wordt gemaakt.

In grote lijnen is de opgave, de ruimtelijke impact van de voorliggende keuzen aan energiebronnen en de bestuurlijke afwegingen daarbij gelijk aan de inzet van Deventer in de RES. Daarom zullen deze processen ook synchroon lopen.

Sterker nog: het College heeft in het Energieplan een strakkere planning voorgelegd dan in de RES is afgesproken. Daarbij is een nauwe afstemming met het proces van de Omgevingsvisie noodzakelijk. Dit biedt de gelegenheid om het proces in 2019 (kosten)efficiënt te organiseren.

Bij het voorgaande is een aantal kanttekeningen te maken:

- We gaan uit van de veronderstelling dat er in december een akkoord gegeven wordt op het Klimaatakkoord. Er wordt nu reeds gesproken over april als ondertekeningsmaand. Daarmee gaan alle data ook vier maanden schuiven.
- Formeel kan het College besluiten hier niet mee in te stemmen en niet in regionaal verband samen te werken. Maar daarmee wordt de opdracht van het Rijk om de opgave tot 2030 in te vullen niet van Deventer weggenomen.
- Wij werken ook samen in de Cleantechregio vwb de uitvoering tzt van de energiematregelen. Omdat we voor het opstellen van de RES samenwerken met gemeenten in West-Overijssel, vraagt dit voor provincie en Cleantechregio om coördinatie afspraken.
- Er is een nauwe samenwerking nodig en wenselijk met het proces van de Omgevingsvisie.
- In het concept-klimaatakkoord is aangegeven dat de helft van de energieopwekprojecten uit lokale initiatieven dient te bestaan. Dit is een mooie kans dit in Deventer van de grond te krijgen.

Tweede Kamer der Staten-Generaal
t.a.v. de woordvoerders Energie en Klimaat
Lange Poten 4
2511 CL Den Haag

Datum: 30 oktober 2018
Referentie: AH/G40/301018
Betreft: Behandeling kabinet appreciatie voorstel klimaatakkoord op 31 oktober 2018

Geachte Tweede Kamerleden,

Op 31 oktober staat het debat appreciatie voorstel klimaatakkoord op de agenda. Het G40 Stedennetwerk vraagt graag aandacht voor twee voor de steden essentiële aspecten bij de opgave om bestaande woningen te ontkoppelen van het gas, een belangrijke bouwsteen van het klimaatakkoord. Deze zijn nodig om onze regio's bij de energietransitie naar bewoners en wijken te kunnen oppakken en zo onze bewoners te ondersteunen.

- De G40 steden pleiten met klem voor snelle uitwerking van financieringsmogelijkheden voor huiseigenaren.
- De G40 steden verzoeken om financiële middelen voor gemeenten voor de uitvoering van de energietransitie: groene stadsvernieuwing en energiecoaching op maat.

1. Financieringsmogelijkheden huiseigenaren

Het eerste aspect waarvoor de G40 steden aandacht vragen is de betaalbaarheid voor huiseigenaren. Hier wordt in de kabinetsappreciatie terecht ook aandacht aan gegeven. Uitzicht op concrete uitwerking ontbreekt echter nog volledig. Willen wij bewoners mee krijgen in de energietransitie, dan zijn (naast andere instrumenten) financieringsconstructies nodig die risico's uitsluiten en de kosten voor hen neutraal houden. De gebouwgebonden financiering lijkt helaas niet mogelijk te zijn. Dit maakt het des te belangrijker dat er spoedig zicht komt op andere financieringsmogelijkheden voor huiseigenaren. Anders komt het proces niet op gang doordat mensen wel willen maar niet kunnen.

2. Middelen voor groene stadsvernieuwing en energiecoaching op maat

De G40 steden willen de regie nemen bij de energietransitie. Dit doen we in 2 fases: door groene stadsvernieuwing en door energiecoaching op maat.

Groene stadsvernieuwing

De G40 steden zijn voor ruim drie miljoen woningen verantwoordelijk om de regie te nemen op het ontkoppelen van aardgas. Dit zijn gemiddeld 3.000 woningen per stad per jaar tot 2050.

De gemeente stelt per wijk een plan op voor groene stadsvernieuwing. Een plan voor een alternatieve energiebron en infrastructuur. Dit wordt gedaan met eigen ambtenaren, netbeheerders, de markt en vanzelfsprekend met de bewoners. Zij staan centraal in dit proces.

Energiecoaching op maat

Bewoners van wijken hebben vragen over en hulp nodig bij hun eigen energietransitie. Om hen te helpen is individuele begeleiding nodig waarvoor de inzet van wijk- of energiecoaches gewenst is.

De kosten om het beschrevene te realiseren liggen per stad gemiddeld al snel rond €400.000,- per jaar aan formatieve lasten. De steden hebben deze middelen én de extra menskracht nu niet beschikbaar. Andere gemeenten waarschijnlijk ook niet. In de hoofdlijnen klimaatakkoord en in de kabinetsreactie wordt echter niet gesproken over deze benodigde inzet. Ook andere partijen zullen over de benodigde instrumenten en middelen moeten beschikken. Om als gemeenten een regierol op te kunnen pakken, zal hierin moeten worden voorzien.

Wij hopen dat u deze twee aandachtspunten bij uw beschouwingen kunt meenemen en dat wij snel over de voorwaarden beschikken die nodig zijn om in onze steden aan de slag te gaan. Uiteraard kunnen wij hierop desgewenst een nadere toelichting geven.

Hoogachtend,

C.Y. Sikkema

Voorzitter Duurzaamheid G40 Stedennetwerk, Wethouder van Haarlem

Brief aan de leden
T.a.v. het college en de raad

Datum
2 november 2018

Ons kenmerk
TLE/U201800822
Lbr. 18/063
Telefoon
070 373 83 93

Bijlage(n)
-

Onderwerp
Klimaatakkoord

Samenvatting

- Met deze ledenbrief vragen wij uw akkoord op 3 voorwaarden die wij willen stellen aan het Klimaatakkoord: i. Gemeenten krijgen de juiste bevoegdheden en doorzettingsmacht om hun regierol ook daadwerkelijk te kunnen uitvoeren. ii. Het tempo waarin gemeenten met de uitvoering aan de slag kunnen is afhankelijk van de mate waarin de energietransitie haalbaar en betaalbaar is voor de samenleving. De gemeenten staan voor een zorgvuldig proces. iii. Een vergoeding voor de toename in uitvoeringslasten voor gemeenten. Zie tevens het kader in de brief.
- In lijn met het ALV-besluit zal het bestuur zich beraden op het bovenliggende Interbestuurlijke programma (IBP) tegen de achtergrond van de bewegingen in het sociaal domein
- Het proces rond het Klimaatakkoord doorlopen we samen. Gemeenten hebben hierin hoge ambities (collegeakkoorden, Investeringsagenda, IBP-afspraken Klimaatakkoord, motie VNG ALV inzet op 49% CO₂-reductie in 2030). In de ledenbrief van 17 juli 2018 hebben wij u geïnformeerd over het proces en we zijn in gesprek gegaan tijdens de 'bestuurlijke roadshows'. Daarnaast worden de Klimaatakkoord gesprekken gevoerd door gemeentebestuurders.
- Het gesprek blijven we met u voeren. Als de tekst van het Klimaatakkoord bekend is en voldoet dan zullen wij met u in gesprek gaan op bestuurlijke bijeenkomsten in het land. Mochten het proces vertragen en er pas rond mei 2019 een Klimaatakkoord liggen, dan zullen wij het gesprek met u voeren op de ALV 2019.

Aan de leden**Datum**

2 november 2018

Ons kenmerk

TLE/U201800822

Lbr. 18/063

Telefoon

070 373 83 93

Bijlage(n)

-

Onderwerp

Klimaatakkoord

Geacht college en gemeenteraad,

De urgentie om Nederland te verduurzamen en onze CO₂-uitstoot terug te dringen is groot. Zo gaan we de opwarming van de aarde tegen en houden we onze dorpen, steden en platteland leefbaar. Met de collegeakkoorden hebben gemeenten laten zien dat hun duurzaamheidsambities hoog zijn. Ook op landelijk niveau willen we komen tot afspraken: in 2017 hebben gemeenten, provincies en waterschappen met de 'Investeringsagenda' het kabinet aangeboden om samen de energietransitie te versnellen. In het Interbestuurlijk programma (IBP) met het rijk is vervolgens de afspraak opgenomen om te komen tot een Klimaatakkoord.¹

Het proces rond het Klimaatakkoord doorlopen we samen met u. In de ledenbrief van 17 juli 2018² hebben we u geïnformeerd over het doel van het akkoord en uitgenodigd tot gesprek tijdens de 'bestuurlijke roadshows' en werkconferentie in het land. Daarnaast worden de gesprekken over het Klimaatakkoord gevoerd door gemeentebestuurders en voorbereid door gemeenteambtenaren.

Met deze ledenbrief vragen wij uw akkoord op de randvoorwaarden die wij willen stellen aan het Klimaatakkoord. Ook gaan wij kort in op de laatste stand van zaken en vervolgproces.

Stand van zaken

Het Klimaatakkoord wordt voorbereid vanuit vijf 'sectortafels': gebouwde omgeving, elektriciteit, industrie, mobiliteit en landgebruik en landbouw. Aan iedere tafel worden plannen gemaakt die moeten bijdragen aan het terugdringen van de CO₂-uitstoot. Het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) heeft de effectiviteit van deze plannen doorgerekend en haar bevindingen gepresenteerd op 28 september 2018.

¹ Investeringsagenda: <https://tinyurl.com/investeringsagenda>. IBP: <https://tinyurl.com/y9m64rh6>.

² Ledenbrief: <https://tinyurl.com/ycar6pwb>.

Het PBL concludeert dat er nog veel moet gebeuren: er zijn veel maatregelen benoemd, maar het ontbreekt aan duidelijke keuzes en afspraken. Beide zijn nodig, omdat nu al duidelijk is dat niet alle wensen van alle partijen ingewilligd kunnen worden. Zo zal ook de zware industrie energiebesparende maatregelen moeten treffen willen we in de vraag naar duurzame energie kunnen voorzien. Ook het kabinet heeft gereageerd op het PBL-rapport en gepleit de nadruk in de vervolgesprekken te leggen op 'betaalbaarheid en kosten effectiviteit' en het borgen van 'betrokkenheid en draagvlak'.³

Randvoorwaarden

Gelet op de hoge ambities van gemeenten en de aard van het proces waarin gesprekken nu belanden, willen we de randvoorwaarden die wij aan het Klimaatakkoord stellen aanscherpen. Dit in lijn met de moties over het Klimaatakkoord die u hebt aangenomen op de ALV van 27 juni 2018.⁴ Op deze randvoorwaarden vragen wij uw akkoord:

VOORWAARDE 1. Gemeenten krijgen de juiste bevoegdheden om hun regierol ook daadwerkelijk te kunnen uitvoeren.

In ieder geval betekent dit de bevoegdheid om bestaande bouw van het aardgas af te halen en te kunnen besluiten over een warmtealternatief zoals 'volledig elektrisch'. Daarbij geldt bijvoorbeeld een warmterecht voor burgers en een warmteplicht voor leveranciers. Ook vraagt dit om de beschikking over de juiste wettelijke instrumentaria en verbinding met de Omgevingswet.

VOORWAARDE 2. Het tempo waarin gemeenten met de uitvoering aan de slag kunnen is afhankelijk van de mate waarin de energietransitie haalbaar en betaalbaar is voor de samenleving. De gemeenten staan voor een zorgvuldig proces.

Om het tempo van de energietransitie te halen is 'haalbaar en betaalbaar' in de gebouwde omgeving en bij duurzaam opgewekte energie op land cruciaal. Dit is de manier om draagvlak en acceptatie te creëren. In de opgave voor duurzame energieopwekking op land gaan we uit van maximaal 35 Twh (terrawattuur).

VOORWAARDE 3. Een vergoeding voor de toename in uitvoeringslasten voor gemeenten.

De verregaande afspraken uit het Klimaatakkoord zien we wel als een decentralisatie met nieuwe taken.

Proces

Zoals met u afgesproken zullen wij u betrekken bij de ondertekening van het Klimaatakkoord. Als de tekst van het Klimaatakkoord bekend is en voldoet aan bovengenoemde randvoorwaarden, dan zullen wij hierover met u in gesprek gaan op bestuurlijke bijeenkomsten in het land. Mochten de gesprekken dusdanig vertragen dat er pas rond mei 2019 een Klimaatakkoord ligt, dan zullen wij het gesprek met u voeren op de ALV 2019.

In lijn met uw besluit op de ALV van 27 juni 2018 zal het bestuur zich beraden op het bovenliggende Interbestuurlijke programma (IBP) tegen de achtergrond van de bewegingen in het sociaal domein.

³ PBL: <https://tinyurl.com/ydxnk8p2>. Kabinetsreactie: <https://tinyurl.com/ycvfvbrs>. VNG reactie: <https://tinyurl.com/y75cyetr>.

⁴ Motie 10 'Inzet VNG bij het Klimaat- en Energieakkoord': gemeenten werken actief mee aan maatregelenpakketten voor minimaal 49% CO₂-reductie in 2030. Bron: <https://vng.nl/moties-en-adviezen-vng-bestuur-27-juni-2018>.

Voorstel aan de leden

Het VNG-bestuur stelt de leden voor om de randvoorwaarden die worden gesteld aan het Klimaatakkoord (zie kader) over te nemen.

Hoogachtend,

Vereniging van Nederlandse Gemeenten,

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'J.H.C. van Zanen', with a stylized flourish at the end.

Mr. J.H.C. van Zanen
Voorzitter

7 Regionale strategie

Regionale Energie Strategieën (RES) zijn van belang om de ambities uit het Klimaatakkoord in de praktijk te brengen. Ze zijn een instrument om ruimtelijke inpassing met maatschappelijke betrokkenheid te organiseren. Het doel van de RES is een zorgvuldige ruimtelijke inpassing van hernieuwbare energieopwekking met maatschappelijke acceptatie en daarbij aandacht voor de benodigde infrastructuur. Met de RES wordt de samenwerking tussen overheden en hun maatschappelijke partners gestructureerd en wordt de maatschappelijke acceptatie voor de energietransitie bevorderd.

De RES leiden tot besluitvorming in het omgevingsbeleid (omgevingsvisie, omgevingsplannen, omgevingsprogramma's en omgevingsverordeningen). Hierbij is de inbreng van maatschappelijke partners essentieel. Niet alleen met het oog op bewustwording en acceptatie, maar ook om optimaal gebruik te kunnen maken van de kennis, uitvoeringsposities en capaciteiten van de verschillende partijen. Daarmee biedt de energietransitie tegelijk een kans om de democratie en de sociale samenhang in Nederland te versterken.

Wat staat er in de RES?

Om de strategische functie goed te kunnen vervullen, zullen de RES een stevige kennisbasis krijgen. Onderdelen van de RES zijn:

1. Inventarisatie c.q. analyse (als onderbouwing voor het aanbod) van:
 - het huidig energieverbruik en CO₂ uitstoot van de regio;
 - de infrastructurele (net)planning en lopende projecten in de regio;
 - de potentie (ruimtelijk) voor hernieuwbare energie (opwekking, opslag en infrastructuur).
2. Potentieel en aanbod voor de duurzame warmtebronnen;
3. Potentieel en aanbod voor de hernieuwbare elektriciteitsopwekking;
4. Inzicht in de consequenties voor de infrastructuur in nauwe samenwerking met de Netbeheerder;
5. Regionale uitwerking van nationaal geformuleerde ambities, zoals opwekking van hernieuwbare elektriciteit op Rijksgronden.

In de RES wordt de regionale uitwerking, specificatie en vertaling van de nationale afspraken uit het Klimaatakkoord vastgelegd. De focus is de ruimtelijke inpassing van vraag en aanbod van energie. Het gaat met name om de regionale warmtevoorziening, energie- infrastructuur, opslag en om de opgave voor hernieuwbare elektriciteitsopwekking. De grootste raakvlakken bestaan dus met de sectortafels Elektriciteit en Gebouwde Omgeving. Maar ook zijn er raakvlakken met Mobiliteit (laadinfrastructuur) en Landbouw en landgebruik (hernieuwbare energieopwekking en veenweidengebieden). Het staat regio's vrij meerdere sectoren in de RES te betrekken.

De RES zijn input voor ruimtelijke planvorming op provinciaal en gemeentelijk niveau (instrumenten uit de Wet Ruimtelijke Ordening en straks de Omgevingswet) en waterbeleidsprogramma's van waterschappen. De hantering van ruimtelijke principes borgt aandacht voor ruimtelijke kwaliteit in een vroegtijdig stadium.

In de RES wordt rekening gehouden met de interactie met gerelateerde maatschappelijke opgaven zoals in het Interbestuurlijke Programma (IBP) staan: klimaatadaptatie, circulaire economie, de woningbouwopgave en vitaal platteland.

Proces van verdere uitwerking

De regio's geven samen invulling aan de nationale klimaatopgave.

Voor hernieuwbare elektriciteit wordt met behulp van kennisinstellingen waaronder het PBL in 2018 gestart met een verdeelsystematiek. Deze zal worden gebruikt wanneer alle RES samen in de zomer van 2019 niet blijken op te tellen. Dit betekent niet dat we hierop wachten, we gaan in het najaar van 2018 al aan de slag met de voorbereiding. De decentrale overheden zijn verantwoordelijk voor de uiteindelijke verdeling van die opgave over de regio's.

Voor de sector Gebouwde Omgeving worden met de RES regionaal aanwezige warmte(rest)bronnen en behoefte aan infrastructuur in beeld gebracht en vraag en aanbod op elkaar afgestemd.

Bij het opstellen van de RES worden betrokken partijen (netwerkbedrijven/netbeheerders, de energiesector, de groene partijen) op regionaal en nationaal niveau betrokken in een werkstructuur. Deze werkstructuur heeft als taken de voortgang te monitoren en belemmeringen te signaleren en aan te pakken. Ook kunnen overheden en maatschappelijke partners op nationaal niveau elkaar aanspreken op voortgang, resultaten en randvoorwaarden. Bestuurlijke escalatie vindt plaats in de werkstructuur. Concretisering en eventuele aanvulling van het escalatiemechanisme wordt in 2018 nader uitgewerkt. De werkstructuur voor de RES wordt onderdeel van de governance van de NOVI voor wat betreft de ruimtelijke kaders en van het Klimaatakkoord voor overige onderwerpen.

Indien er een afweging gemaakt moet worden tussen betrouwbaarheid en betaalbaarheid van de energievoorziening, ruimtelijke kwaliteit en andere (lokale) overwegingen zorgen de overheden in het proces voor bespreekmomenten.

Kennis- en competentieontwikkeling is cruciaal. Overheden moeten kunnen teruggeven op een heldere en professionele kennisinfrastructuur met rekenmethodieken en datasets. Objectieve toegesneden kennis en beschikbare en betrouwbare expertise kunnen onnodige discussies over feiten voorkomen en maakt de strategieën optelbaar en vergelijkbaar. Zo is op verschillende niveaus toegankelijke kennis nodig over energieverbruik en besparingsmogelijkheden, kennis voor de leidraad in de gebouwde omgeving en kennis over de ruimtelijke potentie, kosten en inpassingsmogelijkheden voor hernieuwbare energie. De nationale overheid heeft een belangrijke systeemverantwoordelijkheid om deze kennis te organiseren.

Planning

In september 2018 beginnen de voorbereidingen, de regiovorming en de analyses. Ook worden landsdekkende uniforme uitgangspunten (datasets en energiemodellen) uitgewerkt parallel aan de daarvoor benodigde afspraken in het Klimaatakkoord zodat de RES onderling vergelijkbaar en optelbaar zijn. Betrokken partijen (netwerkbedrijven/ netbeheerders, de energiesector en de groene partijen) worden hierbij op regionaal en nationaal niveau betrokken.

Tevens wordt interbestuurlijk gewerkt aan de concept-Nationale Omgevingsvisie (NOVI), waarin richtinggevende ruimtelijke principes kunnen worden opgenomen.

Na ondertekening van het Klimaatakkoord vindt de formele start van de ontwikkeling van regionaal gedragen RES plaats. Dit gebeurt middels een vastgestelde "startnotitie". Onderdeel hiervan is het vastleggen van landsdekkende uniforme uitgangspunten door de besturen van gemeenten, provincies en waterschappen en besluitvorming over de regionale opdracht voor de RES.

In juni 2019 zijn dan in alle regio's concept-RES gereed. Voor het geval deze RES bij elkaar niet optellen tot de nationaal afgesproken ambities, wordt een door de decentrale overheden ontwikkelde verdeelsystematiek toegepast, zodat eind 2019 de regionale invulling van de nationale opgave verdeeld is. Voor het geval dit niet lukt, wordt een door de decentrale

overheden - in samenwerking met kennisinstellingen waaronder PBL - ontwikkelde verdeelsystematiek toegepast.

Begin 2020 worden dan de uitkomsten van de RES in het omgevingsbeleid van betreffende overheden opgenomen. In het najaar wordt besproken hoe en in welk tempo de uitkomsten van de RES in het omgevingsbeleid van de overheid kunnen worden verwerkt. De RES betekenen uiteraard geen vertraging als initiatieven voor energieprojecten al passen in het bestaande ruimtelijke beleid. Waar nodig worden hiertoe tijdelijke beleidskaders ontwikkeld.